

N:o 30.

Ank. till Riksd. kansli den 29 april 1902, kl. 12 midd.

Andra Kammarens fjerde tillfälliga utskotts utlåtande n:o 7, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kongl. Maj:t angående befordringarna inom hären och flottan.

Till tillfälliga utskottet har hänvisats en af herr *E. O. V. Wavrinsky* inom Andra Kammaren väckt motion n:o 150, hvilken utmynnar i en hemställan,

»att Riksdagen ville i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, det Konungen täcktes taga i öfvervägande, huruvida icke nya reglementerade föreskrifter om ordningen och grunderna för förslag till utnämningar och befordringar i hären och flottan böra uppställas, och för ändamålet utfärda förordning eller reglemente; i hufvudsaklig öfverensstämmelse med de grunder, jag här ofvan tillåtit mig anföra, men särskildt afseende:

a) att truppförbandens befäl till och med kapstens och motsvarande grader må befordras fördelnings- eller helst *vapenvis*; och

b) att förslag till befordringar upprättas med stöd af offentliga kvalifikationslistor af *befordringskommissioner*, hvori vid infanteriet fanjunkare, kompanichefer och regementsofficerare eller inom andra vapen motsvarande grader till lika antal ingå.»

Bih. till Riksd. Prot. 1902. 8 Saml. 2 Afd. 2 Band. 26 Häft. (N:o 30.) 1

Såsom syftemål vid befordringsgrundernas bestämmande uppställer motionären:

- att* intet klassmärke måtte nedtrycka någon befälsgrad;
- att* inga oöfverstigliga skrankor resas för den framstående förmågan att nå upp till den högsta post, för hvilken han eger kompetens;
- att* rättvisa måtte få råda, d. v. s. att skicklighet och förtjenst få göra sig gällande och allt godtycke så vidt möjligt utestängas; och
- att* inga befordringsgrunder måtte undandragas offentligheten.

På derom af utskottet gjord framställning hafva cheferna för generalstaben och flottans stab anbefalts hvar för sig verkställa utredning, huruvida de uti föreliggande motion ifrågasatta ändringar angående sättet för befordringar inom hären och flottan äro lämpliga och görliga.

Nämnde chefers yttranden återfinnas såsom bilagor till utskottets utlåtande.

Innan utskottet går att till granskning upptaga de uti motionen framställda förslag och önskemål, vill det hafva uttalat sin anslutning till det sträfvande, som deruti tagit sig uttryck, att för vår pligttrogna befälskår underlätta dess ansvarsfulla, genom den nya härordningen väsentligen förökade och mången gång synnerligen tålamodspröfvande arbete i försvarets tjenst. Intet torde i högre grad vara egnadt att sporra energien och arbetslusten än utsigten att inom rimlig tid nå upp till bättre ställning och högre inkomster, i förening med vissheten, att rättvisa i befordringshänseende råder mellan olika grupper af samma befälskategori, samt att skicklighet och förtjenst äro allena bestämmande faktorer vid urvalet för de befälsposter, till hvilka ålder i tjensten icke anses såsom tillfyllestgörande merit. Med fog, synes det, framhåller motionären de vådor för den värnpligtiga ungdomens uppfostran, som kunna varda förknippade med missförhållanden i ofvan berörda hänseenden.

Likaså kan utskottet i viss mån ansluta sig till den af motionären uppställda fordran, att inga hämmande skrankor må resas »för den verkliga, framstående dugligheten och skickligheten».

Utskottet inser nemligen till fullo vigten af att skickligheten och förtjensten komma till sin rätt vid befordran efter val, äfven om dervid en eller annan pligtrogen, men befälsposten i fråga ej vuxen person af högre tjensteålder måste förbigås. Att borttaga skrankorna mellan befälskategorier, hvilka stå på olika bildningsnivå, förefaller deremot utskottet — såsom nedan skall närmare utvecklas — icke välbetänkt.

Sträfvandet att utfinna garantier för att endast skicklighet och förtjenst blifva bestämmande vid befordringarna efter val må vara aldrig så berättigadt; förbises får dock ej, att huru omsorgsfullt befordringsgrunder än afvägas, bero deras verkningar dock ytterst af den *personliga* uppfattningen hos de myndigheter, hvilka äro satta att handhafva deras tillämpning.

Officerskårens allmänbildning och underbefäls befordran till officersgrad.

Vid granskning af de nu rådande förhållandena inom svenska *armén*, finner motionären den ogynsamma iakttagelsen ligga nära till hands, att det uppdragits en allt för skarp gräns mellan underbefäl och officerare. »Hvar och en, som ej har råd att taga studentexamen och genomgå krigsskolan, finner, praktiskt sedt, hvarje utsigt att nå officersgraderna med lön på stat stängd för sig, vore han än aldrig så utrustad dertill af naturen.» »Det är studentexamen, som hufvudsakligen skiljer officers- och underofficersgraderna åt; detta är den gräns, som de obemedlade ej förmå öfverskrida och som utestänger dem från officersbefordran och dermed hindrar många för försvaret ypperliga krafter att bryta sig fram och göra sin förmåga gällande. Men att, samtidigt med att man i vår tid ställer betydligt ökade anspråk på befälet, till någon del minska fordringarna på dess bildningsgrad, det är ju att gå en oriktig väg, synes det. Likvisst torde det förtjena att tagas i öfvervägande, om ej den förestående avslutningsexamen vid 5:te eller 6:te klassen i elementarläroverken kunde i allmänhet utgöra ett tillfyllestgörande grundlag för åtminstone kompaniofficerens allmänbildning eller kunna uppställas såsom ett minimum. Våra militära skolor skulle lätt nog, synnerligast i den mån de koncentrera sitt militära utbildningsarbete på sådana uppgifter, som tjena krigets ändamål, kunna fylla luckan mellan denna examen och studentexamen i de ämnen, som för officeren vore af vigt. Härigenom skulle

*Motionärens
kritik.*

tillträdet till officersgraderna underlättas för de goda förmågor, som annars stanna i underbefälsgraderna af brist på medel att taga studentexamen.»

*Chefens för
generalstaben
yttrande.*

Chefen för generalstaben anser sig icke kunna biträda förslaget om ett tidigare avslutande af de allmänna skolstudierna af följande skäl:

»Ett visst mått af allmänbildning måste gifvetvis uppställas för alla dem, som eftersträfvat statens embeten. Detta mått har hittills för såväl de militära som de civila embets- och tjänstemännen varit angifvet genom afläggandet af mogenhetsexamen, hvarefter sedermera fackstudierna tagit sin början. Att för officerarne nedsätta fordringarne på allmänbildning skulle för visso verka synnerligen ofördelaktigt. Icke nog dermed, att ett sådant förfaringssätt skulle föranleda en allmän sänkning af officerskårens sociala ställning i förhållande till öfriga medlemmar af samhällets bildade klasser, utan officerarne skulle derigenom i mindre grad varda skickade att besörja de värnpligtiges fortsatta humanistiska utbildning, på hvilken, i mån af utbildningstidens ökade längd, allt större kraf ställas. Den omständigheten, att officerarne skulle i allmänbildning befinna sig på ett lägre trappsteg än en stor del af den värnpligtiga ungdom, hvilken de äro satta att uppfostra i fred och att leda under krigets pröfvande förhållanden, torde icke undgå att medföra ofördelaktiga följder.

Om alltså, i enlighet med motionärens åsigt, de allmänna skolstudierna för den blifvande officeren skulle kunna avslutas vid ett tidigare skede, måste *ovilkorligen förutsättas*, att det felande måttet af allmänbildning sedermera kunde bibringas i de militära fackskolorna. Men ett förläggande till de militära fackskolorna af en del af den blifvande officerens allmänbildning skulle beteckna en återgång till de förhållanden, som voro rådande, innan krigsskolan erhöll sin nuvarande organisation. Den förutvarande krigsakademien mottog ynglingen vid tidig ålder och bibringade honom under en följd af år såväl den erforderliga allmänbildningen som de militära kunskaperna och färdigheterna. Sedan emellertid erfarenheten gifvit vid handen, huru ofördelaktigt detta system för utbildningen stälde sig för armén, samt sedan ifrågavarande förhållande undergått en allsidig och ingående pröfning, omorganiserades krigsakademien till den nuvarande krigsskolan, hvilken skulle vara uteslutande en militär fackskola, under det att det erforderliga måttet af allmänbildning skulle förvärfvas före inträdet i krigsskolan, och afgangsexamen från de allmänna läroverken på denna grund vara aflagd.

Om man emellertid skulle vilja frångå det nu rådande, pröfvade

och såsom ändamålsenligt befunna systemet för officersutbildningen och i viss mån återgå till sedan långt tillbaka utdömda former, så vore det tvifvelsutan olämpligt, om den af motionären ifrågasatta lägre allmänna bildningsnivån kunde »i allmänhet utgöra ett tillfyllestgörande grundlag för åtminstone kompaniofficerens allmänbildning.» Genom en dylik bestämmelse skulle skapas två kategorier af officerare, af hvilka den ena, bestående af dem, som icke aflagt studentexamen, på förhand skulle vara stämplad att icke kunna nå utöfver kompaniofficersgraderna, och för den skull såväl utom som inom armén skulle komma att betraktas som undermålig. En bestämmelse i nu angifven rigtning skulle visserligen utjemna den befintliga gränsen mellan underbefälet och den nyss nämnda officerskategorien, men denna gräns skulle ju alltjemt kvarstå i förhållande till den andra officerskategorien, och dessutom skulle en säkerligen för tjensten och samlifvet ofördelaktig dualism inom officerskårerna skapas. Motionären förutsätter emellertid, att våra militära skolor sedermera skulle kunna fylla den bristande allmänbildningen i de ämnen, som för officeren vore af vigt, och sålunda öppna möjlighet för dem, som önskade och lyckades förvärfva sig denna vidgade allmänbildning, att nå äfven de högre befälsposterna. Oafsedt att officerskårens tudelning det oaktadt skulle förefinnas, torde det visa sig vanskligt att i det militära utbildningsarbetet kunna inordna allmänbildande kurser för vissa kompaniofficerare.

Slutligen framdrager motionären såsom skäl för sin framställning, att den med studentexamens afläggande förenade kostnad skulle hindra mången från att blifva officer. De med ytterligare två års skolgång förknippade kostnaderna lära dock icke kunna betraktas såsom afskräckande, om med dem jämföras de uppoffringar, hvilka ynglingen sedermera under utbildningen till officer samt den unge officeren under sina första tjenstår måste vidkännas. Tillgången på lämpliga officersämnen har dock hittills hos oss till fullo motsvarat behovet.

Af hvad sålunda blifvit anfördt torde framgå, att en förändring i den rigtning motionären föreslagit af de nuvarande grunderna för officerskårens rekrytering och för utbildningen till officer icke synes lämplig.»

Utskottet måste, i likhet med chefen för generalstaben, afråda från hvarje sänkning af officerskårens allmänna bildningsgrad. Inom de flesta yrken — icke endast i statens tjenst — har mogenhets-examen uppstälts såsom minimum för den personal, hvilken utöfvar ledarskap; och om detta anses nödvändigt inom fack, der personalen

*Utskottets yt-
rande.
Officerskårens
bildningsgrad.*

i fråga har till åliggande att ordna och utöfva tillsyn öfver underlydandes arbete, torde det kunna betraktas såsom oundgängligt beträffande officerskåren, som fått sig den manliga ungdomens uppfostran delvis anförtrodd. Officeren är lärare, det må ej förbises.

Att samtidigt med värnpligtsarméns inträde på allvar i vårt land för officeren minska förutsättningarna att kunna väl fylla sitt ansvarsfulla kall, förefaller origtigt, såväl mot honom sjelf, som än mer gent emot den ungdom han är satt att fostra för kriget och leda under fältlivets prövande förhållanden. Motionärens förslag om elementarundervisningstidens inskränkande till 5 à 6 klasser synes hufvudsakligen hafva dikterats af omsorgen om officersämnenas ekonomi. Men hvad vunnas genom ett sådant steg för de ynglingar, motionären särskildt vill hjälpa? Säkerligen intet, ty en förkortning af studierna vid elementarläroverken skulle göra en förlängd militärutbildningstid nödvändig, hvilken utan tvifvel skulle ställa sig relativt kostsammare än den tid, som återstode till studentexamens afläggande.

Från statens synpunkt ter sig förslaget uteslutande ogynnsamt; ty ynglingar på 14—16 år ega ingalunda de kroppskrafter, att deras soldatutbildning — t. ex. marscher med full fältpackning — ännu inom ett eller annat år på allvar kan taga sin början; hvarför arbetet hufvudsakligen finge koncentreras på att utfylla bristerna uti allmänbildning.

Särskildt egnad att verka i helt annan rigtning än den uti motionen såsom främsta syftemål vid befordringsgrundernas bestämmande uppställda fordran, »att intet klassmärke nedtrycker någon befälsgrad», finner utskottet motionärens tanke på två bildningskategorier inom officerskåren vara. Att från början döma en grupp officerare att obevekligt stanna inom kompaniofficersgraderna är liktydigt med skapande af en »underklass».

Flottan.

För *flottans* vidkommande har chefen för dess stab saknat anledning yttra sig om elementarstudiernas tidigare afslutande, enär särskilda grunder vid sjöofficerskårens rekrytering måste tillämpas i följd af vapnets natur.

Kadettinstitutionen, hvilken för armén måste utdömas, är deremot för sjöofficerens utbildning nödvändig, då ungdom och vistelse på sjön under flera år i följd äro oundgängliga förutsättningar för bibringande af verkligt sjömanskap.

Af liknande skäl, som förmått utskottet att afråda från hvarje sänkande af officerskårens bildningsnivå, måste det motsätta sig af motionären förordad vidsträcktare befordran af underofficerare till officersgrad. Två kategorier officerare skulle äfven härigenom uppstå, hvaraf den ena på grund af mindre omfattande studier saknade en af de viktigaste betingelserna för att rätt *leda* soldatens uppfostran, samt säkert i truppens ögon finge sig åsatt ett »klassmärke», som icke vore till bättnad för tjensten. Att samhörighetsandan, hvilken motionären med rätta skattar så högt, inom officerskårerna härigenom skulle betänkligt försvagas, torde vara otvifvelaktigt. Underofficerares befordran till officersbeställning på stat är en nödfallsutväg, som tillgripes endast då officersbrist icke med andra medel kan förekommas.

Befordran af
underofficer
till officer.

Utom ofvan anförda allmänna synpunkter tillkomma för flottan särskildt tungt vägande skäl mot det föreslagna befordrandet af underofficerare. Rörande denna fråga påpekar chefen för flottans stab, att flottans underofficerare äro, »för att hos dem kunna erhålla den särskilda fackkunskap, som för tjenstens behöriga skötande ombord är erforderlig, uppdelade i icke mindre än 10 olika stater, en hvar med sin strängt begränsade detalj. Man kan därför icke förvänta, att bland underofficerarne å någon stat finna den mångsidiga utbildning, som utgör ett oeftergifligt vilkor för att på ett tillfredsställande sätt kunna motsvara de kraf, som ställas på sjöofficern.

Då slutligen ett rätt tillgodogörande af flottans dyrbara materiel ytterst beror på att befälet är sin uppgift fullt vuxet, torde det icke vara välbetänkt att vidtaga någon åtgärd för att tillföra flottans officerskår personal, som är i saknad af den mångsidiga utbildning och erfarenhet, som hittills visat sig vara oundgänglig för dem, som skola föra befäl å flottans fartyg.»

Befordringar inom kompaniofficersgraderna,

Motionären anför rörande denna del af frågan följande:

»Hvad som dernäst är egnadt att ådraga sig uppmärksamhet — och som redan vid en flygtig blick i rangrullan framgår — är orättvisan vid befordringarna intill och med kaptens och motsvarande grad genom

Motionärens
kritik.

befordran *regementsvis*, »efter tur». Denna beteckning »efter tur» blir för det befäl, som genom långsam afgang på det regemente, han tillhör, ser sig uppehållen i befordran långt efter sina jemnåriga på andra regementen, till en grym ironi. Jag tillät mig under debatten om ny härordning den 13 maj 1901 framdraga några exempel på dessa missförhållanden. Sådana orättvisor såra rättskänslan, slappa helt visst ambitionen, lossa disciplinens band och väcka helt andra känslor än hänförelse för befålets uppgifter.

Dessa missförhållanden hafva på senare tiden snarare ökats än minskats, då vid uppsättande af nya officerskårer eller utvidgning af gamla omflyttningar och transporter i stor skala egt rum, hvarvid ordningen inom hvarje grad bestämts efter utnämningsdatum inom samma grad och ej efter första officersfullmaktens datum. Härigenom hafva officerare från regementen, der befordran varit rask, kommit att taga befäl öfver betydligt äldre kamrater från regementen, der turen varit sämre.

Hvarje år sammandragas volontärskolorna i Hernösand, Karlsborg och Ronneby, och der samlas officerare från olika regementen till gemensam tjänstgöring, hvarvid ofta händer, att en betydligt yngre löjtnant placeras som äldre till tjänsterangen å samma kompani som en till lefnadsår och tjänstetid äldre kamrat. Analogt förhållanden inträffa vid krigsskolan, skjutskolorna o. s. v., der dylik samtjänstgöring eger rum.

Visserligen händer det icke nu längre som för några år sedan, att en 4 års officer, som genomgått krigshögskolan, under kommendering till Karlsborg såsom underlöjtnant kommer att stå under befäl af en löjtnant, som 2 år förut varit volontär under hans kommando. Men missförhållandena äro likvisst alltför stora, för att icke det pligttrogna svenska befålet och dess tålmodighet i längden skall sättas på ett alltför starkt prof.

För att motverka dessa ojämnheter i befordran inom kompani-officersgraden vid olika regementen, har man velat vid befordringar till och inom regementsofficersgraderna fördelningsvis »reglera» turen derigenom, att fördelningschefen från de regementen, der turen varit sämst, i främsta rummet skolat uttaga kaptener etc. på successionsförslag beträffande andra, mera gynnade regementen. Men häremot är att anmärka, att för majorsbefordran främmande grunder sålunda få insteg och verka förryckande på dessa viktiga befordringar. Ser man på befordringarna inom de olika fördelningarna, visar det sig också, att fördelningscheferna icke låtit något mera ingående leda sig af nyssnämnda hänsyn.

Detta framgår tydligast deraf, att 1901 års rangrulla upptager, för att taga ett exempel från 3:dje arméfördelningen, på Vestgöta regemente 11 kaptener, 1 med endast löjtnants lön, under det att Skaraborgs regemente har 15 kaptener, 4 med löjtnants lön — de två yngsta kaptener »i armén» — och Elfsborgs regemente 20 kaptener, 8 med löjtnants lön, 7 af dem kaptener »i armén», den äldste 47 år gammal.»

På grund af hvad sålunda anförts, föreslår motionären:

»Befordran af officer till och med kaptens-(ryttmästare-)graden inom resp. regementen utbytes mot befordran fördelnings- eller helst vapenvis.

Genom befordran arméfördelningsvis skipas icke full rättvisa, men orättvisorna utjemnas dock så pass, att derigenom ett verkligt framsteg vore vunnet.

Då 2:a arméfördelningen är den minsta af våra strategiska enheter, och Gotland ligger närmast dess förlägningsområde, torde öns infanteriregemente i så fall böra få räkna tur med nämnda fördelning.

Endast befordran vapenvis är emellertid tillfredsställande. Häremot anmärkes, att det ofta skulle blifva mycket betungande för befäl med familj att flytta till den ena tjänstgöringsorten efter den andra, helst som med dessas transporter ofta nog kunde följa dyrbara uniformsförändringar. Men för dessa olägenheter finnes lätt bot: i stället för att transportera befälet i fråga, transporteras lönen för samma beställning från det regemente, der vakansen uppstått, till det truppförband, det till befordran i tur varande befälet tillhör.

I Tyskland praktiseras detta befordringssystem med stor fördel sedan länge. Befordran till premierlöjtnant sker på detta sätt. Ett regemente kan således der hafva flera premier- och färre sekondlöjtnanter än ett annat, och tvärt om. För att utjemna befordringsförhållandena, användas transporter. Detta befordringssystem är ej alldeles främmande för våra förhållanden. Af förre krigsministern infördes nemligen löneflyttningssystemet inom fältläkarekåren, och den har visat sig särdeles ändamålsenlig. Den lediga lönen flyttas till den närmast i tur till befordran varande bataljonsläkaren och icke han till den. För underbefälsgraderna torde detta befordringssystem hvarken vara behöfligt eller lämpligt. Inom subalternofficersgraderna, der tjänstgöringsskyldigheten är densamma, har löneflyttningssystemet sin naturliga tillämpning och torde vara mest af behovet påkalladt. För befordran till löjtnant vid infanteriet bör stadgas att hafva genomgått skjutskola. Denna fordran, som varit uppsteld i svenska armén, lär för några år sedan hafva upphäfts. Vid uppflyttning från löjtnant till kapten inträder en

olägenhet af den här föreslagna befordringsprincipen, enär kaptens- och löjtnantsgradernas tjänstgöringsskyldighet är olika. Men hopas ett större antal kaptenslöner å ett regemente, än der finnas motsvarande befälsplatser (kompanichefsbefattningar), så kunna de öfvertaliga kaptenerna kommenderas till tjänstgöring vid det regemente, hvarifrån en eller flera löner förflyttats. Denna kommendering blir endast tillfällig, föranleder således ingen uniformsförändring, och vederbörande regementschef skall helt säkert i de flesta fall bland regementets 13 kaptener finna någon eller några villiga att tillfälligtvis tjänstgöra vid annat truppförband, hvarigenom deras militära erfarenheter riktats, och därför underkasta sig den olägenhet, som ligger i flyttningen till annan ort. Vill man bibehålla den personliga förflyttningen vid befordran till kapten, bör rätt att afstå från turen för afvaktande af lämpligare vakans medgifvas, och befordran »i armén» lemnas i stället.»

*Chefens för
generalstabens
yttrande.*

Chefen för generalstabens anser det förtjena »tagas under ompröfning, huruvida inom subalternofficersgraderna lönerna i de olika löneklasserna kunde inom ett och samma truppslag göras rörliga, så att den närmast i tur inom truppslaget varande, mot hvilken befordran icke skäl föreläge, kunde erhålla den högre ledigblifna lönen utan att förflyttas från sitt regemente.

Det ofvan ifrågasatta förfaringssättet skulle emellertid endast i ringa grad afhjelpa de ojemna befordringarne vid de olika regementena. Ty, såsom motionären påvisar, vore det icke lämpligt att vid befordran till kapten följa samma grundsats, enär kaptenerna hafva en helt annan tjänstgöring än subalternofficerarne, och alltså befintligheten på ett regemente af flera eller färre kaptensbeställningar än det normala antalet skulle förrycka tjänstgöringsförhållandena. Motionären förutsätter visserligen att *kommendera* öfvertaliga kaptener till tjänstgöring vid de regementen, från hvilka lönerna flyttats. En kommendering till tjänstgöring vid ett annat regemente innebär emellertid i verkligheten det samma som en förflyttning till detta regemente. Med de tjänstgöringsförhållanden, som äro rådande vid de garnisonerade truppförbanden, och de som i öfrigt inträda med den nya härordningens genomförande, följer nödvändigheten för den sålunda kommenderade att äfven flytta sin bostad till det ifrågavarande regementets tjänstgöringsort, hvadan skilnaden mellan »kommenderingen» och en verklig *transport* för den enskilde skulle blifva allenast uniformsförändringen. Med tillämpningen af systemet om befordran inom hela truppslaget eller inom arméfördelningen till kaptensgraden måste alltså i regeln förbindas *förflyttning mellan de olika regementena.*

Skulle en sådan förflyttning regementena emellan ofta förekomma, skulle deraf vissa olägenheter blifva oundvikliga. Förutom det att temligen dryga kostnader skulle föranledas såväl för staten — ty billigheten torde fordra, att flyttningskostnaden ersattes — som för den förflyttade, skulle otvifvelaktigt regementsförbandet röna en försvagande inverkan och tjensten i någon mån lida. Ty den omständigheten, att kompanicheferna ofta ombytas torde menligt inverka på kompaniernas utbildning, och derjemte försvåra för bataljons- och regementscheferna att bilda sig ett tillförlitligt omdöme om ifrågavarande personers duglighet, samt att utöfva en verksam kontroll öfver tienstgöringen. Till en viss grad skulle allt för täta omflyttningar kunna undvikas, om, såsom motionären föreslår, rätt att afstå från turen medgåfves och befordran »i armén» lemnades i stället.

Inom kaptensgraden kunde dessutom, i likhet med och på de skäl, som angående subalternofficerarne anförts, lönerna göras flyttbara och den högre löneklassen erhållas i tur inom truppslaget utan förflyttning till annat regemente.»

I likhet med motionären finner utskottet, att afsevärda olägenheter äro förenade med befordringssystemet »regementsvis efter tur», derest icke dessa olägenheter kunna utjemnas medelst ändrade bestämmelser angående tjensterang.

Det måste för arméns tjänstbarhet anses vara nödvändigt ordna så, att dugande officerare icke för all framtid blifva satta tillbaka för yngre kamrater, hvilka sakna andra betingelser för sin hastigare befordran än förmånen att tillhöra »regementen med bättre tur».

En undersökning uti svenska arméns rullor gifver vid handen, att stora ojämnheter vid befordran inom kompaniofficersgraderna verkligen sedan långt tillbaka förekomma. Förhållandena förvärrades vid genomförandet af 1892 års härordningsreform, enär vid då skeende sammanslagning af truppförband samt transporter till nyuppsatta sådana officerarne placerades efter *senaste* fullmakts datum; ett system som, dess bättre, åter synes hafva öfvergifvits vid nyss skedd sammanfogning af de båda genom 1901 års härordning uppsatta grenadierregementena för Vaxholm och Karlskrona, der officerarne ingå efter *första* officersfullmakten.

För att vinna en uppfattning om de hvad *tjensterangen* angår afgörande befordringarna inom kompaniofficersgraderna, har utskottet med ledning af 1901 års rulla låtit utreda, hvilken tjensteålder såsom officer

Utskottets yt-
rande.
Befordran
regementsvis
efter tur.

dels den yngste kaptenen (ryttmästaren), dels den yngste löjtnanten *vid eller i regemente* innebar vid samtliga truppslag inom armén. Det finnes då,

a) att den *yngste kaptenen (ryttmästaren)*:

Vid	nått en ålder såsom officer (i medeltal för truppslagets alla officerskårer) af år	med vaxlingar för olika regementen	
		från år	till år
infanteriet.....	nära 20	13	23
kavalleriet	„ 20	16	22
fältartilleriet	„ 16	11	19
fästningsartilleriet	13	—	—
fortifikationen	20	—	—
trängen	något öfver 15	14	16

b) att den *yngste löjtnanten*:

Vid	nått en ålder såsom officer (i medeltal för truppslagets alla officerskårer) af år	med vaxlingar för olika regementen	
		från år	till år
infanteriet.....	4 $\frac{1}{2}$	2 $\frac{1}{2}$	7
kavalleriet	6 $\frac{1}{2}$	4	10
fältartilleriet	något öfver 5	4	7
fästningsartilleriet	5	—	—
fortifikationen	4	—	—
trängen	4	3	5

Läggas åter *löneklasserna* till grund för beräkningarna, erhålles ur samma års rulla exempelvis till resultat:

a) att yngste kaptenen (ryttmästaren) af 1:a klass:

Vid	nått en officersålder (i medeltal) af år	med vexlingar	
		från år	till år
infanteriet	något öfver 23	18	27
kavalleriet	nära 22	20	25
fältartilleriet	något öfver 22	18	25
fästningsartilleriet	17 $\frac{1}{2}$	17	18
fortifikationen	22	—	—
trängen	något öfver 22	20	25

b) att yngste kaptenen (ryttmästaren) af 2:a klass:

Vid	nått en officersålder (i medeltal) af år	med vexlingar	
		från år	till år
infanteriet	20 $\frac{1}{2}$	16	24
kavalleriet	något öfver 20	17	23
fältartilleriet	nära 16	11	19
fästningsartilleriet	13	—	—
fortifikationen	20	—	—
trängen	något öfver 15	14	16

Då kavalleriet i allmänhet synes vara det sämst lottade truppslaget, torde för detsamma böra tillfogas ännu ett par upplysande siffror. Så t. ex. har den *ungste löjtnanten af 2:a klass* uppnått den afsevärda officersåldern (i medeltal) af något öfver 8 år, med vexlingar de olika regementena emellan från 4 till 12 år. *Underlöjtnantslön* erhålles i medeltal efter något mer än 3 års tjänstetid såsom officer, men vexlingar förekomma från: mindre än 1 ända till 7 år.

Tjensterang.

Missförhållandena i *tjensterang* torde i afsevärd mån och, såvidt utskottet förmår döma, utan några olägenheter kunna rättas derigenom, att *tjensterangen* gradvis räknas: icke såsom nu efter utnämningdagen till graden i fråga, utan *för arméns samtliga truppslag gemensamt efter första officersfullmaktens datum.*

Visserligen vinnes icke härigenom någon utjemning af befordringarna i egentlig mening, hvarken inom respektive truppslag eller truppslagen emellan; och en officer kan fortfarande få vänta årtal längre på högre grad än en kamrat af samma krigsskolekurs. Men i samma ögonblick han når den högre graden återtager han samma tjänsteställning till samtliga truppslags officerare inom den nya graden, som han eröfrade genom sin officersexamen.

Detta är att betrakta som en afsevärd vinst, icke endast vid all tjänstgöring, der personal från olika regementen eller truppslag råkar i beröring: under kommendering till volontär-, skjut- och militära högskolor, fält- och fälttjänstövningar m. fl. tillfällen; utan äfven, och icke minst, vid urvalet för majorsbefordran. Det kan nämligen tänkas under nu rådande förhållanden, då tjänsteåldern räknas efter utnämningdagen till kapten (ryttmästare), att en på *tjensterang*listan tämligen lågt stående officer riskerar att icke komma i åtanke, därför att han kanske skulle komma att »gå förbi» flera visserligen till officersåren yngre, men i rang högre stående gradkamrater.

Jemnhet i befordran.

Större svårigheter möta vid försök att åvägabringa *jemnhet i uppnåendet af de olika graderna och löneklasserna.*

Det har föreslagits, att befordringarna skulle öfver lag förenas med transport till annat regemente inom arméfördelningen eller truppslaget; och genomfördes detta system konsekvent, blefve onekligen all möjlig rättvisa rådande i befodringshänseende. Men härmed skulle såväl från statens som den enskildes synpunkt följa så allvarsamma

olägenheter, att utskottet finner sig böra afråda från ett dylikt steg. Utbildningen skulle sannolikt lida af de täta befälsombytena, och den nu rådande goda kamratandan inom officerskårerna försvinna, till stort men icke minst för tjensten. Officeren skulle icke känna sig särskildt fäst vid något regemente; och är det att frukta, att dermed ock skulle upphöra den nu rådande skarpa täflan regimentena emellan, hvilken såsom driffjeder till energiskt arbete ingalunda är att förakta.

Man hänvisas sålunda till den af motionären föreslagna utvägen att göra *lönerna rörliga* och detta, enligt utskottets mening, lämpligast inom truppslaget.

Så länge frågan gäller befordringar inom subalternofficersgraderna med deras olika löneklasser, torde systemet utan afsevärda olägenheter kunna genomföras, enär samtliga dessa beställningar medföra samma befälsställning. Om ett regemente förfogar öfver flera underlöjtnanter än ett annat, är sålunda för tjenstens behöriga gång alldeles likgiltigt. Äfven denna lilla ojämnhet skulle visserligen kunna aflägsnas, om underlöjtnantsgraden helt och hållet slopades och ersattes med »löjtnant af 3:e klass»; men det torde få dragas i tvifvelsmål, huruvida detta ur en annan synpunkt vore så fördelaktigt. Det förefaller nemligen, som det skulle kunna vara den nyss från krigsskolan utexaminerade unge officeren ganska nyttigt att åtminstone något år få stå på ett lägre trappsteg än löjtnanten med 15—20 tjensteår. Med underlöjtnantstiden kunna då förbindas genomgåendet af vissa för truppslaget viktiga skolor och utbildningskurser. Så utgöra för närvarande genomgåendet af ridskolan vilkor för löjtnantsbefordran vid kavalleriet, samt artilleri- och ingeniörhögskolans allmänna artilleri- och fortifikationskurser kompetensvilkor för löjtnantsgraden vid artilleriet och fortifikationen. Motionären beklagar, att icke genomgåendet af skjutskola uppstålts som vilkor för löjtnantsbefordran vid infanteriet, men skulle detta kräfva en betydande utvidgning af infanteriskjutskolan. Med nuvarande organisation hinner den icke mottaga infanteriets samtliga underlöjtnanter, innan de komma i tur till löjtnantsbefordran.

Äfven vid utnämmande till den högre löneklassen inom kaptensgraden anser utskottet systemet med rörliga löner vara möjligt att tillämpa.

Det är egentligen vid anordnandet af befordringarna *till* kapten (ryttmästare), som man stöter på större svårigheter. Nämda befattning är oskiljaktigt förbunden med ett synnerligen ansvarsfullt truppbefäl (kompaniet, squadronen, batteriet); och det är därför ingalunda likgiltigt — såsom då frågan gälde befordringarna inom subalterngraderna eller

löneklasserna inom kaptensgraden — hvilket antal kaptensbeställningar komma på ett regemente. Detta måste öfverensstämma med det antal kompanier o. s. v., som af regementet i fråga skall mobiliseras. Genomföres systemet »örörliga löner» äfven vid befordran till kapten, kan det inträffa, att ett regemente erhåller flere kaptener (ryttmästare) än det har bruk för; medan ett annat lider brist på denna grad. Att enligt motionärens förslag »kommendera» öfvertaliga kaptener till tjenstgöring på annat regemente skiljer sig, såsom chefen för generalstaben påvisar, endast till namnet från verklig transport.

För befordringarna till kapten (ryttmästare) af 2:a klass torde man nog därför blifva nödsakad som regel fasthålla vid befordringarna regementsvis; men synes Kongl. Maj:t kunna förbehålla sig, att då *större* ojemnheter regementena emellan uppkomma, förbinda befordran till kapten af 2:a klass med transport till annat regemente, dock icke mot vederbörande officers önskan. Huru vid dylik transport — hvilken icke torde böra betraktas som en rättighet för officerskåren — skulle kunna tillgå, kommer uti ett annat sammanhang att vidröras.

Det är att antaga, att om Kongl. Maj:t då och då på detta sätt ingrep reglerande, transporter i samband med kaptensbefordran småningom skulle bli rätt sällsynta.

Sammanfattas hvad utskottet sålunda anfört, skulle grunderna för befordran inom kompaniofficersgraderna kunna tänkas blifva i hufvudsak följande:

Befordran sker efter tjänsterang inom hela truppslaget; dock icke till kapten af 2:a klass. Befordran till nämnda grad och löneklass sker i regeln regementsvis (fortifikationen undantagen, der befordran inom truppslaget redan tillämpas); uti undantagsfall i samband med transport till annat regemente inom truppslaget. Tjänsterang räknas gradvis — samtliga truppslag inbegripna — efter första officersfullmakts datum.

På hvarje regementes stat bör sålunda uppföras endast ett visst antal kaptener och ett visst antal subalternofficerare, men på truppslaget upptagas sammanlagda antalet löner af hvarje klass för samma truppslag.

Hvarken flottan eller kustartilleriet beröras af ofvan gjorda uttalanden, enär hvardera af dessa vapen blott eger *en* officerskår, och således i befordringshänseende närmast kan jämföras med fortifikationen. Befordring vapenvis är här sjelffallen och vid flottan sedan gammalt rådande.

Befordran till major och högre grader. Befordringskommissioner.

Rörande dessa frågor yttrar motionären följande:

»Vid befordringar till och inom regementsofficersgraderna får hänsyn till tur icke i annan mån spela in, än att en verkligt förtjent officer ej förbigås af en yngre utan mycket starka grunder. I detta senare fall bör den yngres befordran ske i samband med hans transport till ett annat regemente. Icke tur, utan endast skicklighet och förtjenst måste här vara afgörande.

*Motionärens
kritik.*

Garantierna för att detta sker med vårt nuvarande befordrings-system äro emellertid icke tillräckliga.

Vid befordran till major är det regementschefen ensam, som föreslår till befordran den till tjensterangen främste af kaptenerna vid regementet, som han anser dertill skicklig och i öfrigt passande. Fördelningschefen kan åter ensam föreslå någon annan kapten vid något fördelningens truppförband.

All aktning för regements- och fördelningschefernas oveld och förmåga, men för detta maktpåliggande uppdrag är ej en mans omdöme nog. Ej ens skymten af sannolikhet för att gunstlingsskap får inflytande vid dessa befordringar bör få förefinnas. Derjemte böra teoretiska och framför allt praktiska kompetensprof ligga till grund för bedömandet. Sådana saknas ännu hos oss, men åtgärder i sådant syfte äro redan vidtagna af statsrådet och chefen för landtförsvarsdepartementet.

I sitt anförande till statsrådsprotokollet af den 7 januari 1901 yttrade statsrådet, att han var af den åsigt, att »de kaptener, som vilja göra anspråk på regementsofficersbefordran, böra undergå vissa praktiska prof, såsom krigsspelsöfningar, lösandet af taktiska uppgifter, fältöfningar och mindre fälttjänst- (detachements-) öfningar», och chefen för generalstaben har i öfverensstämmelse härmed uppgjort förslag till sådana profkurser.

Motståndare till sådana profkurser förmena, att regements- och fördelningscheferna hafva tillräckligt med tillfällen att under öfningar, mönstringar m. m. göra sina iakttagelser öfver officerarnes duglighet och lämplighet för befordran; men om också detta vore förhållandet, hvilket jag vågar betvifla, blir dock värdesättningen på officerens ifrågasvarande egenskaper förbehållen cheferna ensamma och undanhålles alldeles dem, det gäller.

För befordran till regementsofficer bör stadgas aflagd teoretisk och praktisk examen inför fullt kompetent examenskommission samt bestämdt antal fält- och fälttjänstövningar, skolor, kommenderingar m. m. På annat sätt ådagalagd större krigsvetenskaplig bildning eller framstående truppförareegenskaper böra dervid särskildt medräknas som meriter.

Förslag till befordringar upprättas af särskilda befordringskommissioner, hvilka tillika tjena som hedersdomstolar, med tydligt begränsad befogenhet att endast kunna döma till varning eller afbön inför vederbörande officers- och underofficerskårer eller till åtals anhängiggörande inför domstol.

Vid hvarje truppförband upprättas en *befordringskommission*, under regementschefens ordförandeskap, bestående af samtliga regementsofficerarne och minst lika många af officers- och underofficerskårerna vid regementet, hvar för sig, valda kaptener och fanjunkare vid infanteriet eller motsvarande grader vid andra vapen, så att kommissionen kommer att bestå af 3 ungefär lika stora grupper ur de tre nämnda graderna. Denna kommission skall åligga att på regelbundna terminer upprätta så kallade kvalifikationslistor för resp. regementen å samtliga officerare och underofficerare, upptagande såväl tjänstemeriter som anmärkningar efter bestämda grunder. Dessa kvalifikationslistor, som ej få undanhållas offentligheten, böra hafva afgörande vitsord vid befordran. Vid befordran till och med kapten har kommission endast att på förslaget uppföra den inom vapnet i tur varande, mot hvilkens befordran kvalifikationslistan ej lägger hinder i vägen. Vid befordran till regementsofficer deremot sker urval genom omröstning. Denna omröstning bör emellertid icke ske vid sammanträde, då chefens inflytande lätt blir bestämmande på grund af disciplinen, utan tillgå så, att hvarje medlem af kommissionen inom viss tid efter inträffad vakans till arméfördelningschefen genom chefsexpeditionen insänder förseglad sedel, upptagande namnet å den äldste, fullt duglige kaptenen, hvilken han anser böra befordras.

Äfven för att uppgöra förslag till befordran till regementschef och ännu högre grader böra befordringskommissioner upprättas.

Person, som vid förslags upprättande förbigås, bör i tid derom underrättas äfvensom om motiven för hans förbigående. Upprättadt förslag bör inom viss tid kunna öfverklagas hos högre kommission eller för ändamålet tillsatt myndighet.»

Hvarken chefen för generalstaben eller chefen för flottans stab anse sig kunna biträda de af motionären föreslagna grunderna för befordran till major (kommendörkapten) och högre grader.

Den förre anför:

»Motionärens fordran på examen för förvärfvande af kompetens till majorsbefordran äfvensom om sättet för denna examens afläggande torde icke behöfva i detta sammanhang beröras, då denna fråga för närvarande befinner sig under utredning och yttrande af de militära myndigheterna. Fordran åter på visst antal gjorda kommenderingar, fälttjenstöfningar o. s. v. torde svårigen kunna upprätthållas, då dylika kommenderingar visserligen så vidt möjligt gå i tur, men vid deras uppgörande tjenstens kraf i första hand måste vara bestämmande.

Hvad angår inrättandet af *befordringskommissioner*, hvilka skulle upprätta förslag till befordringar och tillika tjena såsom hedersdomstolar, torde följande kunna sägas.

Den sistnämnda befordringskommissionerna tilldelade, men för deras *egentliga* verksamhet främmande uppgiften torde först böra med några ord beröras.

En sådan befogenhet för befordringskommissionerna innebär, att utöfver den rättskipning, som genom allmän lag, krigslag och disciplinstadga redan förefinnes för armén tillhörande personer, införa ytterligare en dömande myndighet — visserligen med tydligt begränsad och i motionen angifven befogenhet — beträffande officers- och underofficerskårerna. Hedersdomstolar äro något för våra militära förhållanden fullkomligt nytt, och äfven om man ur militärisk synpunkt deraf kunde vinna en och annan fördel, torde det böra tagas under allvarlig och allsidig ompröfning, huruvida det kan vara förmånligt att införa denna ytterligare skilnad mellan den militära och den civila rättskipningen.

Befordringskommissioner skulle inrättas vid *samtliga truppförband* och under ordförandeskap af regementschefen utgöras af tre, till antalet medlemmar lika stora grupper, nemligen: samtliga regementsofficerare, ett lika antal kaptener och ett lika antal fanjunkare, och skulle de båda sistnämnda grupperna hvar för sig väljas af respektive officers- och underofficerskårer. Den sålunda föreslagna sammansättningen af kommissionerna skulle i verkligheten leda till, att beroende på regementsofficerarnes växlande antal vid truppförband af olika truppslag, medlemmarnes antal skulle kunna utgöra vid ett infanteriregemente 9 eller 6, vid ett mindre kavalleriregemente 3, o. s. v., under det vid en trängkår, der icke någon regementsofficer förutom chefen finnes, helt andra föreskrifter erfordrades, för att öfver hufvud någon kommission skulle komma till stånd.

Befordringskommissionerna skulle åligga:

*Chefens för
generalstaben
yttrande.*

1) Att upprätta s. k. kvalifikationslistor för vederbörligt regementes samtliga officerare och underofficerare, upptagande såväl tjänstemeriter som anmärkningar. Dessa kvalifikationslistor, som ej skulle få undanhållas offentligheten, borde hafva afgörande vitsord vid befordran.

2) Att uppgöra befordringsförslag, hvarvid beträffande befordran till och med kapten på förslaget skulle uppföras den inom hela truppslaget i tur varande, mot hvilkens befordran kvalifikationslistan icke lade hinder i vägen, och beträffande befordran till regementsofficer urval skulle ske genom omröstning, anordnad på det sätt att hvarje medlem af befordringskommissionen skulle insända till arméfördelningschefen skriftlig uppgift på den äldste fullt duglige kapten, hvilken han ansåg böra befordras.

Hvad först *upprättande af kvalifikationslistor* angår, torde det icke vara tvifvel underkastadt, att icke disciplinen skulle lida, om de underlydande afgåfve för offentligheten afsedda omdömen, äfven anmärkningar, angående sina förmän. De i kommissionen ingående fanjunkarne skulle sålunda till protokoll afgifva sitt omdöme om samtliga officerarnes vid regementet duglighet o. s. v. Härtill kommer ytterligare, att kommissionens medlemmar måste förses med suppleanter, ty de förra kunde icke rimligtvis sitta till doms öfver sina egna kvalifikationer. För den militära uppfattningen och säkerligen äfven för utom armén stående personer, torde det föreslagna tillvägagångssättet, hvar till motstycke inom något annat af statens verk eller inrättningar saknas, förefalla synnerligen olämpligt.

De på ofvan beskrifvet sätt upprättade kvalifikationslistorna skulle sedermera i deras egenskap af offentliga handlingar vara för allmänheten tillgängliga, hvarigenom diskussion angående de ifrågavarande officerarnes och underofficerarnes förmåga eller oförmåga att sköta sin tjänst till föga båtnad för disciplinen och till stort obehag och säkerligen allmänt missnöje skulle kunna uppstå.

Befordringskommissionerna åläge vidare att med stöd af kvalifikationslistorna uppgöra befordringsförslag. Då emellertid befordran förutsattes skola ega rum inom hela truppslaget, skulle alltså befordringskommissionen vid det regemente, på hvilket befordringen skall ske, vid förslagets uppgörande genomgå och pröfva samtliga regementens till platsens besättande ifrågakommande personer. Vid befordran till och med kapten blefve kommissionens uppgift i berörda afseende lätt, ty härför skulle kvalifikationslistornas utsago läggas till grund. Beträffande regementsofficersbefordran åter skulle kommissionens förslag göras beroende af en sluten omröstning. Ett regementes i kommissionen in-

gående officerare och fanjuukare skulle alltså sitta till doms icke blott öfver eget regementes kapteners kompetens till befordran utan äfven öfver kaptenerna vid de öfriga regementena af samma truppslag, öfver hvilkas duglighet de icke kunna ega någon som helst kännedom utöfver den kvalifikationslistan lemnar. Vid sådant förhållande torde möjligen följderna ofta kunna blifva den, att befordringarne komme att stanna inom eget regemente just i fråga om befordran till regementsofficer, och sålunda den önskvärda befordringen inom hela truppslaget genom det föreslagna tillvägagångssättet motarbetas i stället för att främjas.

Såsom ett allmänt omdöme om förslaget att inrätta befordringskommissioner torde kunna påstås, att allenast de personer, hvilka under tjensteutöfning kommit i tillräcklig beröring med hvarandra, ega någon som helst förutsättning att bedöma hvarandras duglighet och användbarhet, att disciplinen vidare oundgängligen fordrar, att ett omdöme i detta hänseende icke får fällas annat än af förmannen eller den öfverordnade om den underlydande eller underordnade, och att alltså en befordringskommissions medlemmar under alla förhållanden måste förutsättas dels genom tjensteberöring känna till samt dessutom vara af högre tjänsterang än de personer, hvilkas kompetens de skola pröfva och afgöra.»

Chefen för flottans stab afstyrker likaledes motionärens förslag att lägga befordringarna i särskilda kommissioners händer, och motiverar detta sitt afstyrkande hvad flottan vidkommer på nedanstående sätt:

Flottan.

»Denna kommission skulle åligga att på regelbundna terminer upprätta så kallade kvalifikationslistor för respektive regementen å samtliga officerare och underofficerare, upptagande såväl tjänstemeriter som anmärkningar efter bestämda grunder. Dessa kvalifikationslistor, som ej skulle få undanhållas offentligheten, borde hafva afgörande vitsord vid befordran.

Då flottan icke är uppdelad i truppförband, och antalet flaggmän och regementsofficerare vid flottan enligt 1902 års stat utgör 39, lär icke kunna ifrågasättas att sammansätta en befordringskommission för flottan enligt de af motionären angifna grunder, enligt hvilka samtliga regementsofficerare skulle vara sjelfskrifna ledamöter af befordringskommissionen.

Att låta den befordringskommission, som skall afgifva förslag till befordran till regementsofficerare, till en tredjedel bestå af officerare valda just inom den grad de, som kunna ifrågakomma till sådan befordran, tillhöra, synes ej välbetänkt, enär ju dessa närmast äro personligen intresserade af hvem som blir befordrad, och ändamålet med

befordringskommissionerna väl bör vara att söka åstadkomma ett fullt *opartiskt* förslag.

Öfver hufvud synes det ur tjänstens synpunkt icke vara lämpligt, att underordnade åläggas afgifva omdömen om huru deras öfverordnade sköta sin tjänst, och behovet af en sådan ytterlighetsåtgärd har åtminstone vid flottan icke gjort sig gällande.

Att ålägga befordringskommissionerna att upprätta kvalifikationslistor, som ej få undanhållas offentligheten och efter bestämda grunder upptagande jemväl anmärkningar mot samtliga officerare och underofficerare, synes vara att bota ett befaradt ondt med ett värre. En person, som valt officers- eller underofficersbanan, får väl ej dermed hafva fränsagt sig den öfriga medborgare tillkommande rättigheten att utöfva sitt yrke utan att därför behöfva underkasta sig att få de brister i ett eller annat afseende, från hvilka ingen individ helt och hållet lär kunna frigöra sig, med stöd af officiella handlingar prisgifna åt offentligheten. De missförhållanden, som härigenom skulle kunna uppstå, äro så allvarsamma, att de mer än motväga de fördelar, som genom den ifrågasatta åtgärden kunde tänkas vinnas.»

*Utskottets
yttrande.*

På de skäl, som ofvan citerade militära myndigheter framlagt, anser sig utskottet icke kunna annat än afråda från inrättande af befordringskommissioner och förande af för offentligheten afsedda kvalifikationslistor. Hvad beträffar nu rådande grunder för befordringarne till major och högre grader (och motsvarande vid flottan), anser sig utskottet särskildt böra framhålla önskvärdheten utaf att vid dessa befordringar samtliga vederbörande förmän lemnas tillfälle att yttra sig. Sålunda böra vederbörande bataljonschefer afgifva yttrande beträffande dem underlydande, till befordran berättigade kaptener, då bataljonscheferna i första hand äro närmast i tillfälle att följa vederbörande kapteners göranden och låtanden.

Hvad *tillämpningen* af dessa grunder vidkommer, ser utskottet mindre fara uti ett hänsynslöst förbigående af äldre, i ändamål att draga fram män, som verkligen hålla måttet *i fält*, än uti ett oberättigadt inflytande af ålder i tjänsten, eller — när det gäller beställningar, hvarmed följa befäl öfver trupp — utaf aflagda examina. Inom en del andra yrken kunna måhända sådana borga för dugligheten; icke så inom det militära. Förmågan att »taga» truppen och att beslutsamt reda sig ur kritiska lägen står icke alltid i direkt förhållande till betygen.

Befordringsterminer, befordran i armén och utom tur.

Mot systemet med »örörliga löner» har anförts, att räkenskaper och redovisning skulle bli synnerligen invecklade och svåra att öfverskåda.

Denna anmärkning skulle möjligen kunna ega berättigande, om de »örörliga lönerna» förbundnes med nu tillämpade metod att befordra allt efter som vakanserna yppa sig, således året rundt. Sker deremot en öfvergång till det inom vissa främmande stater tillämpade systemet med vissa befordringsterminer, skall denna anmärkning förfalla.

Med ett dylikt system för befordringar vunnnes ock mera möjlighet att i tid öfverse och planlägga samtliga befordringar, än hvad nu är fallet.

Skulle det vid något af de tillfällena, då utnämningar förestode, befinnas af behovet påkalladt att, i enlighet med hvad förut antydts, genom transporter rätta ojemnheter vid befordringarna till kapten (ryttmästare) af 2:a klass, kunde detta, föreställer sig utskottet, gå till på ungefär följande sätt:

Någon tid före befordringens verkställande utsändes till de regementen, hvilkas tur behöfde upphjelpas, en förteckning på de kaptensbeställningar af 2:a klass, som å regementen med bättre tur komme att genom transporter vid terminen i fråga tillsättas.

Nedåt intill en viss minimiålder såsom officer finge då löjtnanter, till ett antal motsvarande vakanserna, anteckna, för hvilka af sist nämnda regementen de önskade komma i fråga. Valde dervid flere samma regemente, egde den äldste företräde; och hade de öfriga då icke antecknat sig äfven för något annat regemente, vore de utom räkningen. Antecknade sig en officer för flera regementen, bestämde Kongl. Maj:t till hvilketdera transporten skulle ske. Antecknade sig ingen för ett regemente, skedde befordran inom detta regemente. En officer skulle aldrig tillfrågas mer än en gång.

Ofvan af utskottet föreslagna befordringsgrunder och dermed följande sätt för tjensterangens beräknande torde göra befordringar i *armén* mindre än hittills behöfliga för turens reglerande inom truppslagen.

Motionären ifrågasätter, att särskildt framstående underofficer eller officer — åtminstone i kaptensgraden — undantagsvis må kunna befordras utom tur.

Angående befordran utom tur inom kompaniofficersgraderna, d. v. s. från underlöjtnant till löjtnant och från löjtnant till kapten, ställer sig redan motionären ganska tveksam, och finner utskottet en dylik tvekan vara väl befogad. Utskottet anser sig ej kunna tillstyrka befordran utom tur i hvad rör dessa grader. Begående af misstag ligger här alltför nära; den som endast fört befäl öfver pluton eller motsvarande förband har ej haft tillfälle att ådagalägga sådana anlag för högre befäl, att säkert omdöme om hans lämplighet kan afgifvas, och varsamhet är härvid sålunda ytterst nödvändig. Flertalet af de löjtnanter, som vid en sådan befordran utom tur blefve förbigångna, skulle helt visst känna sig mer eller mindre tillbakasatta, hvilket åter skulle kunna ofördelaktigt inverka på deras tjenstenit.

Då Riksdagen redan yttrat sig om motionärens särskilda framställning (motion n:o 57), angående proportionel pension, i hvad den afser förhållanden vid hären, har utskottet ej här att utlåta sig om hvad som i detta hänseende blifvit föreslaget i förevarande motion.

På grund af hvad för öfrigt anförts, får utskottet hemställa, att Andra Kammaren besluter,

att Riksdagen ville i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, det Konungen täcktes taga i öfvervägande, huruvida icke sådana föreskrifter för befordringarna inom armén böra gifvas, att inom hvardera af kompaniofficersgraderna tjensterang och, i den mån det lämpligen kan låta sig göra, äfven lön göres beroende af ålder i tjensten såsom officer, och att vid befordran till major och högre grader samtliga vederbörande förmän måtte lemnas tillfälle att afgifva yttrande vid befordringsförslags upprättande.

Stockholm den 29 april 1902.

På utskottets vägnar:

JULIUS CENTERWALL.

*Bilaga till Andra Kammarens tillfälliga utskotts (n:o 4) utlå-
tande n:o 30.*

Till Riksdagens Andra Kammares fjerde tillfälliga utskott.

Sedan Kongl. Maj:t, med anledning af en utaf ordföranden i Riksdagens Andra Kammares fjerde tillfälliga utskott i vederbörlig ordning framställd anhållan om verkställande af utredning, huruvida de uti en af ledamoten af Riksdagens Andra Kammare E. O. W. Wavrinsky väckt motion »ifrågasatta ändringar angående sättet för befordringar inom hären och flottan äro lämpliga och görliga», funnit godt anbefalla mig att så fort ske kunde till utskottet öfverlemna den begärda utredningen beträffande flottan, får chefen för flottans stab härmed äran öfverlemna bifogade utredning i ämnet, uti hvilken till att börja med lemnas en kortfattad redogörelse för nu gällande grunder för befordran vid flottan och kustartilleriet och derefter beröres motionärens förslag, som dervid sammanförts under följande rubriker: underbefäls befordran till officer, befordran vapenvis, profkurser för befordran, befordringskommission och pensionsrätt.

Af sagda utredning torde framgå, att jag, med erkännande af motionens behjertansvärda syfte att åstadkomma att vid befordringar skicklighet och förtjenst få göra sig gällande och allt godtycke såvidt möjligt utestänges, finner de af motionären ifrågasatta ändringar angående befordringar beträffande flottan i allmänhet icke vara lämpliga eller görliga.

Stockholm den 3 mars 1902.

F. HJ. KLINTBERG.

J. Schneider.

Gällande grunder för befordran vid flottan och kustartilleriet.

Flottans underofficerskår.

Flottans underofficerskår består af flaggunderofficerare och underofficerare af 2. graden och är indelad i följande stater:

artilleristaten,
skepparestaten,
styrmansstaten,
ekonomistaten,
minörstaten,
maskiniststaten,
rustmästarestaten,
torpedmästarestaten,
kvartersmansstaten.

Hvarje stat har sin särskilda tjänstgöring och rekryteras från den staten motsvarande yrkesgrenen inom sjömanskåren. För utnämning till underofficer af 2. graden erfordras att vara underofficerskorpral vid staten i fråga samt att såsom sådan hafva tjänstgjort viss tid dels ombord, dels i land. Innan uppflyttning till underofficerskorpral kan ega rum, måste underofficersexamen vara aflagd och vissa fordringar i afseende på tjänstbarhet, tjänstetid och uppförande vara fullgjorda.

Underofficerskåren är fördelad med visst antal af hvarje stat på hvardera af flottans båda stationer. Utnämningen till underofficer af 2. graden eger rum å den station och vid den stat, der afgången skett.

För befordran till flaggunderofficer äro staterna, på sätt ofvan angifves, sammanförda i 3 grupper, och eger befordran rum å den station och inom den grupp af stater, der afgången egt rum.

Vid utnämning till underofficer af 2. graden såväl som vid befordran till flaggunderofficer skall afseende hufvudsakligen fästas å erkänd duglighet och pålitlighet i tjensten samt väl vitsordadt uppförande i öfrigt.

Utnämningen verkställles af stationsbefälhafvaren, efter förslag af chefen för underofficers- och sjömanskårerna, i vissa fall efter från vederbörande departementschef å flottans varf infordradt yttrande.

Den, som vid mobilisering blifvit konstituerad till underofficer och i krig mot rikets fiender sig synnerligen utmärkt, må till erhållande af konfirmationsfullmakt anmälas hos vederbörande stationsbefälhafvare.

Flottans officerskår.

För inträde i sjökrigsskolan fordras att vid slutet af vårterminen det år, inträde sökes, hafva förklarats flyttad antingen vid något af rikets allmänna läroverk till femte klassen eller högre klass, eller ock vid enskildt, med dimissionsrätt försedt läroverk, till klass, som med afseende på fordringarna motsvarar femte klassen eller högre klass vid allmänt läroverk.

Kadett, hvilken i sjökrigsskolans sjetta klass förklarats lämplig för örlogstjensten samt i medelbetyg för uppförande erhållit minst betyget 6 (oklanderligt), är berättigad att efter aflagd sjöofficersexamen utnännas till *underlöjtnant* vid kongl. flottan, med tur från officersexamensdagen, dervid ordningsföljden mellan dem, som samtidigt undergått sjöofficers-examen, bestämmas efter betygssumman i afgångsbetyget.

Till *löjtnants-* och *kaptens-*graderna sker befordran i tur, dock kan den, som i krig mot rikets fiender sig synnerligen utmärkt, befordras före sin tur och den, som är i fångenskap eller blifvit vid domstol dömd eller derstädes är under åtal för brott, förbigås vid befordran. Hemkommer den förbigångne från fångenskapen eller frikännes han från åtalet, kan hans tur, uppå underdåning ansökan, honom återgifvas. För att kunna befordras till löjtnant fordras att hafva varit officer minst 2 år.

Vid befordran till *högre grad än kaptens* skall afseende hufvudsakligen fästas på förtjenst och skicklighet.

Officer af högre eller lägre grad utnämnes af Konungen medelst fullmakt. Då löjtnants-, kaptens-, kommandörkaptens- eller kommandörsbeställning vid flottan skall tillsättas, afgifva stationsbefälhafvarne vid flottans stationer, sedan de genom chefen för kongl. sjöförsvarsdepartementet underrättats, att tillsättning af sådan beställning skall ega rum, hvar för sig skriftligen förslag till Konungen.

Vid mobilisering eger stationsbefälhafvaren konstituera officerare i flottan. Konstituerad officer, som i krig mot rikets fiender sig synnerligen utmärkt, må till erhållande af konfirmationsfullmakt hos Konungen anmälas.

Kustartilleriet.

Kustartilleriets underofficerare äro fördelade på följande afdelningar, nemligen: artilleri-, minör-, ekonomi-, maskinist- och handtverksafdelningen.

Underofficerarne utnämnas af chefen för kustartilleriet oberoende af det regemente, vid hvilket ledigheten uppstått, underofficer af 2. graden vid den afdelning, der ledigheten uppstått, och underofficer af 1. graden oberoende af afdelning. I öfrigt gälla i afseende på dessa underofficerare hufvudsakligen enahanda bestämmelser som för flottans underofficerare.

För utnämning och befordran till officer vid kustartilleriet gälla i hufvudsak samma bestämmelser som vid flottan, dock fordras för befordran till kapten, att med godkännande betyg hafva genomgått kustartilleriliniern i sjökrigshögskolans allmänna kurs eller för artilleriofficerare obligatorisk kurs vid artilleri- och ingenjörhögskolan. Till ledigblifven löjtnants-, kaptens-, majors- eller öfverstelöjtnantsbeställning afgifves förslag till Konungen af chefen för kustartilleriet.

Motionärens förslag.

Underbefäls befordran till officer.

De olikartade kraf, som den nutida sjökrigsmaterielens rätta handhavande ställer på sjöofficern, betinga icke blott en lång och mångsidig fackutbildning uti sjökrigsskolan, innan sjöofficersexamen derstädes kan afläggas, utan äfven en systematiskt fortsatt utbildning för den till officer utnämnde.

Sålunda kommenderas hvarje sjöofficer efter utnämningen att genomgå praktiska utbildningskurser eller s. k. befälskurser i exercisskola i land och derefter vid skjutskola och vid signalskola, hvarefter en del officerare beordras genomgå befälskurs jemväl vid torpedskola.

Till fullkomnande af den teoretiska utbildningen i sjömilitära ämnen kommenderas hvarje officer jemväl att genomgå en tvåårig allmän kurs i sjökrigshögskolan, vid hvilken äfven finnes anordnad en frivillig ettårig högre kurs, afsedd för regementsofficerare och kaptener.

Jemsides med ofvannämnda utbildning bibringas officerarne den allmänna sjömilitära utbildningen under kommendering i olika befattningar ombord å flottans fartyg samt i land å flottans stationer och varf.

För närvarande är äfven under utarbetande förslag till föreskrifter rörande anordnande af strategiska befälsöfningar vid flottan, afsedda för såväl äldre officerare som för officerare genomgående sjökrigshögskolan, och är afsigten att söka ordna dessa öfningar så, att de jemväl kunna utföras i förening med för arméns officerare anordnade fältöfningar.

Såsom ofvan anförts, äro flottans underofficerare för att hos dem kunna erhålla den särskilda fackkunskap, som för tjänstens behöriga skötande ombord är erforderlig, uppdelade i icke mindre än 10 olika stater, en hvar med sin strängt begränsade detalj. Man kan därför icke förvänta, att bland underofficerarne å någon stat finna den mångsidiga utbildning, som utgör ett oeftergifligt vilkor för att på ett tillfredsställande sätt kunna motsvara de kraf, som ställas på sjöofficern.

Då slutligen ett rätt tillgodogörande af flottans dyrbara materiel ytterst beror på att befälet är sin uppgift fullt vuxet, torde det icke vara välbetänkt att vidtaga någon åtgärd för att tillföra flottans officerskår personal, som är i saknad af den mångsidiga utbildning och erfarenhet, som hittills visat sig vara oundgänglig för dem, som skola föra befäl å flottans fartyg.

Befordran vapenvis.

All befordran såväl inom flottans som kustartilleriets officerskårer sker såsom ofvan anförts vapenvis, oberoende af vid hvilken station eller vid hvilket kustartilleriregemente ledigheten uppstått, men i sammanhang härmed äro officerarne underkastade att efter tjänstens kraf flyttas från den ena stationen eller regementet till den andra. Officerare, tjänstgörande i flottans stab eller i flottans öfverstyrelse i öfrigt, intaga ingen som helst undantagsställning i fråga om befordran, utan äro i alla afseenden likställda med flottans öfriga officerare.

Vid den vid detta års ingång skedda uppsättningen af kustartilleriet har ordningen inom hvarje grad bestämts efter första officersfullnacts datum och icke efter utnämningsdatum inom samma grad.

Profkurser för befordran.

Vid flottan måhända mer än vid andra vapenslag utgör hvarje kommendering till den för vapenslaget speciella tjänstgöringen eller med andra ord hvarje sjökommendering en profkurs, och ett bättre tillfälle att bedöma sjöofficerns lämplighet för vidare befordran än under sjökommendering torde svårigen kunna beredas.

Såsom ofvan anförts, äro förslag till anordnande af strategiska befälsöfningar vid flottan för närvarande under utarbetande. Innan sådana

öfningar blifvit anordnade och på erfarenheten grundadt omdöme om desamma kunnat vinnas, torde det vara för tidigt att afgifva något yttrande, huruvida kommendering till sådana öfningar bör ingå såsom ett led i den pröfning, sjöofficern underkastas, innan han vinner befordran till regementsofficer.

Förhållandena äro i många fall väsentligt olika i fråga om armén och flottan, och mången bestämmelse, som må befinnas nödvändig eller nyttig i fråga om arméns mångdubbelt talrikare och under andra förhållanden tienstgörande personal, är icke därför tillämplig äfven vid flottan.

Slutligen torde såsom allmän regel vid frågan om profkurser för befordran vid flottan böra framhållas, att sjöofficers befordran snarare bör göras beroende af under praktisk tienstgöring visad duglighet än under hufvudsakligen teoretiska kurser visad färdighet.

Att föreskrifva visst antal af vissa kommenderingar såsom vilkor för befordran vid flottan stöter äfven på vissa svårigheter, helst den enskilde officeren icke har någon inverkan på sin kommendering. Ehuru vid kommenderingarnas verkställande, så långt tienstens kraf det medgifver, hänsyn tages till att officerarne må erhålla samma utbildning, skulle dock genom en sådan föreskrift kunna inträffa, att en fullt kvalificerad officers befordran blefve fördröjd genom af honom helt och hållet oberoende orsaker.

Befodringskommission.

Vid tiden för regeringsformens utfärdande den 6 juni 1809 var flottan delad uti örlogsflottan och arméns flotta.

I afseende å handläggningen af befodringsärenden rörande flottans officerare under tiden närmast före år 1809 fans föreskrifvet i § 12 af nådiga instruktionen för förvaltningen af sjöärendena den 23 mars 1803, att befälhafvande amiralen vid örlogsflottan äfvensom chefen för arméns flotta egde att upprätta alla underdåniga förslag till militära befodringar. Förslagen omfattade befodrån till alla grader från fänrik till öfverste.

Örlogsflottan och arméns flotta sammanslogos år 1823 till Kongl. Maj:ts flotta, och i kongl. brefvet den 2 november 1824 stadgades, att alla utnämningar till högre och lägre officersgrader vid flottans särskilda kårer äfvensom till erhållande af de till dessa grader hörande löner skulle ske af Konungen, och chefen för flottan vara berättigad att till sådana utnämningar afgifva underdåniga förslag, dock skulle icke förslag till högre grad eller löns undfående än kommandörkaptens ega rum.

Kommendörkapten utgjorde enligt samma bref närmaste graden efter kontreaniral. Kapten var äfven regementsofficer. Chefskapet för flottan utöfvades vid denna tid af storaniralsembetet.

Efter det att år 1840 detta embete upphäfts och departementsreformen genomförs, synas befordringsförslag icke på annat sätt hafva förekommit, än att förslagen till befordran afgåfvos af chefen för kongl. sjöförsvarsdepartementet.

Under tiden 1875--1884, då embetet »Chefen för flottans militärpersonal» fanns inrättadt, egde denne chef att afgifva förslag för befordran till och med kommendörkapstens grad, men till högre grad än kommendörkapstens egde förslag icke rum.

Genom generalorder den 21 december 1892 befalldes emellertid:

1:o) att förslag för befordran till kommendörs- och kommendörkapstens-graderna vid kongl. flottan skulle hädanefter afgifvas af en kommission, bestående af:

Chefen för flottans stab;

Chefen för marinförvaltningen;

Stationsbefälhafvaren i Karlskrona; och

Stationsbefälhafvaren i Stockholm;

2:o) att sagda kommission skulle för ofvannämnda ändamål på derom i kommandoväg utfärdad kallelse sammanträda i Stockholm i januari månad årligen; dervid kommissionen inom samma månads utgång skulle till chefen för kongl. sjöförsvarsdepartementet afgifva förslag för befordran:

till kommendör — å 2 kommendörkapten af 1 graden

till kommendörkapten af 1. graden — å 3 kommendörkapten af 2 graden samt

till kommendörkapten af 2 graden — å 5 kapten; och

3:o) att för den händelse extra sammanträde af sagda kommission pröfvades erforderligt, ville Kongl. Maj:t derom i kommandoväg utfärda order.

Denna generalorder upphäfdes i sammanhang med utfärdandet af kongl. brefvet den 11 oktober 1901, genom hvilket de nu gällande föreskrifterna, att stationsbefälhafvarne vid flottans stationer hvar för sig skulle ega till Konungen afgifva förslag till besättning af ledig löjtnants-, kapstens-, kommendörkapstens- eller kommendörs-beställning, fastställdes.

Motionären ifrågasätter, att vid hvarje truppförband skulle upprättas en befordringskommission, under regementschefens ordförandeskap, bestående af samtliga regementsofficerare och minst lika många af officers- och underofficerskårerna vid regementet, hvar för sig, valda kapten och fanjunkare vid infanteriet eller motsvarande grader vid andra vapen.

Denna kommission skulle åligga att på regelbundna terminer upprätta så kallade kvalifikationslistor för respektive regementen å samtliga officerare och underofficerare, upptagande såväl tjänstemeriter som anmärkningar efter bestämda grunder. Dessa kvalifikationslistor, som ej skulle få undanhållas offentligheten, borde hafva afgörande vitsord vid befordran.

Då flottan icke är uppdelad i truppförband, och antalet flaggmän och regementsofficerare vid flottan enligt 1902 års stat utgör 39, lär icke kunna ifrågasättas att sammansätta en befororingskommission för flottan enligt de af motionären angifna grunder, enligt hvilka samtliga regements-officerare skulle vara sjelfskrifna ledamöter af befordringskommissionen.

Att låta den befordringskommission, som skall afgifva förslag till befordran till regementsofficerare, till en tredjedel bestå af officerare valda just inom den grad de, som kunna ifrågakomma till sådan befordran, tillhöra, synes ej välbetänkt, enär ju dessa närmast äro personligen intresserade af hvem som blir befordrad, och ändamålet med befordringskommissionerna väl bör vara att söka åstadkomma ett fullt *opartiskt* förslag.

Öfver hufvud synes det ur tjänstens synpunkt icke vara lämpligt, att underordnade åläggas afgifva omdömen om huru deras öfverordnade sköta sin tjänst, och behofvet af en sådan ytterlighetsåtgärd har åtminstone vid flottan icke gjort sig gällande.

Att ålägga befordringskommissionerna att upprätta kvalifikationslistor, som ej få undanhållas offentligheten och efter bestämda grunder upptagande jemväl anmärkningar mot samtliga officerare och underofficerare, synes vara att bota ett befaradt ondt med ett värre. En person, som valt officers- eller underofficersbanan, får väl ej dermed hafva fränsagt sig den öfriga medborgare tillkommande rättigheten att utöfva sitt yrke utan att därför behöfva underkasta sig att få de brister i ett eller annat afseende, från hvilka ingen individ helt och hållet lär kunna frigöra sig, med stöd af officiella handlingar prisgifna åt offentligheten. De missförhållanden, som härigenom skulle kunna uppstå, äro så allvarsamma, att de mer än motväga de fördelar, som genom den ifrågasatta åtgärden kunde tänkas vinnas.

Särskildt är att befara att härigenom intresset för tjänsten hos mången skulle försvinna och ersättas med efterlåtenhet och kryperi för såväl öfver- som underordnade, hvarigenom målet med de föreslagna åtgärderna, som väl ytterst måste vara att gagna landets försvar, fullkomligt förfelades.

Pensionsrätt.

Frågan om rätt för den, som afgår före den nu bestämda pensionsåldern, att under vissa vilkor bibehålla pensionsrätten, synes deremot synnerligen beaktansvärd, och torde i sammanhang härmed böra framhållas önskvärdheten af att flottans officerare och underofficerare tillerkännas pensionsrätt vid samma ålder som härens motsvarande personal. Enligt nu gällande pensionsgrunder inträder nemligen rätten till fyllnadspension för officerare och underofficerare vid flottan först då afsked erhålles vid 55 års ålder, under det officerare af kaptens och lägre grad äfvensom underofficerarne vid armén kunna erhålla fyllnadspension redan vid 50 års ålder.

Såsom å sid. 8, 22 och 29 i det utdrag af statsrådsprotokollet öfver sjöförsvärenden den 13 januari 1900, som är bifogadt 1900 års proposition angående statsverkets tillstånd och behof, finnes anfördt, fann föredragande departementschefen ett af chefen för flottans stab rörande sistberörda fråga afgifvet förslag vara förtjent af synnerlig uppmärksamhet.

Bilaga till Andra Kammarens tillfälliga utskotts (n:o 4) utlåtande n:o 30.

Till Riksdagens Andra Kammares fjerde tillfälliga utskott.

Genom skrifvelse den 14 sistlidne månad har Kongl. Maj:t anbefalt mig verkställa och till Riksdagens Andra Kammares fjerde tillfälliga utskott öfverlemla utredning, i hvad angår armén, huruvida de uti en af ledamoten af Riksdagens Andra Kammare E. O. V. Wavrinsky väckt motion »ifrågasatta ändringar angående sättet för befordringar inom hären och flottan äro lämpliga och görliga», och får, till åtlydnad af den nådiga befallningen, jag äran anföra följande:

Vid granskningen af de inom armén nu rådande befordringsförhållandena finner motionären, att *en allt för skarp gräns är uppdragen mellan underbefälet och officerarne*. Orsaken härtill är den, att afläggandet af studentexamen och genomgåendet af krigsskolan utgöra vilkor för att nå officersanställning, hvilket förhållande skulle hindra många för försvaret ypperliga krafter att bryta sig fram och göra sin förmåga gällande. Till undanröjande af det påstådda missförhållandet ifrågasätter motionären, huruvida icke den förestående afslutningsexamen vid 5 eller 6 klassen i elementarläroverken i allmänhet skulle kunna utgöra ett tillfyllestgörande grundlag för åtminstone kompaniofficers allmänbildning eller kunna uppställas såsom ett minimum.

Ett visst mått af allmänbildning måste gifvetvis uppställas för alla dem, som eftersträfvat statens embeten. Detta mått har hittills för såväl de militära som de civila embets- och tjänstemännen varit angifvet genom afläggandet af mogenhetsexamen, hvarefter sedermera fackstudierna tagit sin början. Att för officerarne nedsätta fordringarne på allmänbildning skulle för visso verka synnerligen ofördelaktigt. Icke nog dermed att ett sådant förfaringssätt skulle föranleda en allmän sänkning af officerskårens sociala ställning i förhållande till öfriga medlemmar af samhällets bildade klasser, utan officerarne skulle derigenom i mindre grad varda skickade

att besörja de värnpligtiges fortsatta humanistiska utbildning, på hvilken, i mån af utbildningstidens ökade längd, allt större kraf ställas. Den omständigheten, att officerarne skulle i allmänbildning befinna sig på ett lägre trappsteg än en stor del af den värnpligtiga ungdom, hvilken de äro satta att uppfostra i fred och att leda under krigets pröfvande förhållande, torde icke undgå att medföra ofördelaktiga följder.

Om alltså, i enlighet med motionärens åsigt, de allmänna skolstudierna för den blifvande officeren skulle kunna afslutas vid ett tidigare skede, måste *ovillkorligen förutsättas*, att det felande måttet af allmänbildning sedermera kunde bibringas i de militära fackskolorna. Men ett förläggande till de militära fackskolorna af en del af den blifvande officerens allmänbildning skulle beteckna en återgång till de förhållanden, som voro rådande, innan krigsskolan erhöll sin nuvarande organisation. Den förutvarande krigsakademien mottog ynglingen vid tidig ålder och bibringade honom under en följd af år såväl den erforderliga allmänbildningen som de militära kunskaperna och färdigheterna. Sedan emellertid erfarenheten gifvit vid handen, huru ofördelaktigt detta system för utbildningen stälde sig för armén, samt sedan ifrågavarande förhållande undergått en allsidig och ingående pröfning, organiserades krigsakademien till den nuvarande krigsskolan, hvilken skulle vara uteslutande en militär fackskola, under det att det erforderliga måttet af allmänbildning skulle förvärfvas före inträdet i krigsskolan och afgangsexamen från de allmänna läroverken på denna grund vara aflagd.

Om man emellertid skulle vilja frångå det nu rådande, pröfvade och såsom ändamålsenligt befunna systemet för officersutbildningen och i viss mån återgå till sedan långt tillbaka utdömda former, så vore det tvifvelsutan olämpligt, om den af motionären ifrågasatta lägre allmänna bildningsnivån kunde »i allmänhet utgöra ett tillfyllestgörande grundlag för åtminstone kompaniofficerens allmänbildning». Genom en dylik bestämmelse skulle skapas två kategorier af officerare, af hvilka den ena, bestående af dem, som icke aflagt studentexamen, på förhand skulle vara stämplad att icke kunna nå utöfver kompaniofficersgraderna, och för den skull såväl utom som inom armén skulle komma att betraktas såsom undermålig. En bestämmelse i nu angifven riktning skulle visserligen utjemna den befintliga gränsen mellan underbefälet och den nyss nämnda officerskategorien, men denna gräns skulle ju alltjemt qvarstå i förhållande till den andra officerskategorien, och dessutom skulle en säkerligen för tjensten och samlifvet ofördelaktig dualism inom officerskårerna skapas. Motionären förutsätter emellertid, att våra militära skolor sedermera skulle kunna fylla den bristande allmänbildningen i de ämnen, som för officeren vore

af vigt, och sålunda öppna möjlighet för dem, som önskade och lyckades förvärfva sig denna vidgade allmänbildning, att nå äfven de högre befäls-posterna. Öfse sett att officerskårens tudelning det oakadt skulle förefinnas, torde det visa sig vanskligt att i det militära utbildningsarbetet kunna inordna allmänbildande kurser för vissa kompaniofficerare.

Slutligen framdrager motionären såsom skäl för sin framställning, att den med studentexamens afläggande förenade kostnad skulle hindra mången från att blifva officer. De med ytterligare två års skolgång förknippade kostnaderna lära dock icke kunna betraktas såsom afskräckande, om med dem jämföras de uppoffringar, hvilka ynglingen sedermera under utbildningen till officer samt den unge officeren under sina första tjänsteår måste vidkännas. Tillgången på lämpliga officersämnen har dock hittills hos oss till fullo motsvarat behovet.

Af hvad sålunda blifvit anfördt torde framgå, att en förändring i den riktning motionären föreslagit af de nuvarande grunderna för officerskårens rekrytering och för utbildningen till officer icke synes lämplig.

Motionären vänder sig vidare mot befordringarne inom kompaniofficersgraden *regementsvis efter tur*. Beroende på att befordringarne vid de olika regementena icke ske lika raskt, kunna de af motionären angifna missförhållandena inträda. För att råda bot härför ifrågasattes att ordna befordringarne *inom truppslaget eller arméfördelningen*. För att undvika de med täta förflyttningar de olika regementena emellan förenade kostnader och öfriga olägenheter förutsattes, att *inom underlöjtnants- och löjtnantsgraderna* lönerna skulle göras flyttbara i öfverensstämmelse med hvad nu är förhållandet beträffande bataljonsläkarne, så att den äldste inom den lägre löneklassen oberoende af vid hvilket regemente en högre lön blifvit ledig, skulle erhålla denna lön, *utan att förflyttas från sitt regemente*. Härigenom skulle visserligen förhållandet mellan antalet underlöjtnanter, löjtnanter af 2 och löjtnanter af 1 klassen kunna blifva vexlande, men af den omständigheten, att samtliga subalternofficerare hafva enahanda tjänstgöringsskyldighet, skulle den föreslagna åtgärden icke valla svårigheter. Det torde därför måhända förtjena att tagas under ompröfning, huruvida *inom subalternofficersgraderna* lönerna i de olika löneklasserna kunde inom ett och samma truppslag göras rörliga, så att den närmast i tur inom truppslaget varande, mot hvilkens befordran icke skäl föreläge, kunde erhålla den högre ledigblifna lönen utan att förflyttas från sitt regemente.

Det ofvan ifrågasatta förfaringsättet skulle emellertid endast i ringa grad afhjelpa de ojemna befordringarne vid de olika regementena. Ty, såsom motionären påvisar, vore det icke lämpligt att vid befordran *till kapten* följa samma grundsats, enär kaptenerna hafva en helt annan tjänst-

göring än subalternofficerarne, och alltså befintligheten på ett regemente af flera eller färre kaptensbeställningar än det normala antalet skulle för-rycka tjänstgöringsförhållandena. Motionären förutsätter visserligen att *kommendera* öfvertaliga kaptener till tjänstgöring vid de regementen, från hvilka lönera flyttats. En kommendering till tjänstgöring vid ett annat regemente innebär emellertid i verkligheten detsamma som en förflyttning till detta regemente. Med de tjänstgöringsförhållanden, som äro rådande vid de garnisonerade truppförbanden, och de som i öfrigt inträda med den nya härordningens genomförande, följer nödvändigheten för den sålunda kommenderade att äfven flytta sin bostad till det ifrågavarande regementets tjänstgöringsort, hvadan skilnaden mellan »kommenderingen» och en verklig *transport* för den enskilde skulle blifva allenast uniformsförändringen. Med tillämpningen af systemet om befordran inom hela truppslaget eller inom arméfördelningen till kaptensgraden måste alltså i regeln förbindas *förflyttning mellan de olika regementena*.

Skulle en sådan förflyttning regementena emellan ofta förekomma, skulle deraf vissa olägenheter blifva oundvikliga. Förutom det att tem-ligen dryga kostnader skulle föranledas såväl för staten — ty billigheten torde fordra, att flyttningskostnaderna ersattes — som för den förflyttade, skulle otvifvelaktigt regementsförbandet röna en försvagande inverkan och tjänsten i någon mån lida. Ty den omständigheten, att kompanicheferna ofta ombytas torde menligt inverka på kompaniernas utbildning, och der-jemte försvåra för bataljons- och regementscheferna att bilda sig ett till-förlitligt omdöme om ifrågavarande personers duglighet, samt att utöfva en verksam kontroll öfver tjänstgöringen. Till en viss grad skulle allt för täta omflyttningar kunna undvikas, om, såsom motionären föreslår, rätt att afstå från turen medgäfvos och befordran »i armén» lemnades i stället.

Inom kaptensgraden kunde dessutom, i likhet med och på de skäl, som angående subalternofficerarne anförts, lönera göras flyttbara och den högre löneklassen erhållas i tur inom truppslaget utan förflyttning till annat regemente.

Motionärens fordran på examen för förvärfvande af kompetens till majorsbefordran äfvensom om sättet för denna examens afläggande torde icke behöfva i detta sammanhang beröras, då denna fråga för närvarande befinner sig under utredning och yttrande af de militära myndigheterna. Fordran åter på visst antal gjorda kommenderingar, fälttjänstövningar o. s. v. torde svärigen kunna upprätthållas, då dylika kommenderingar visserligen så vidt möjligt gå i tur, men vid deras uppgörande tjänstens kraf i första hand måste vara bestämmande.

Hvad angår inrättandet af *befordringskommissioner*, hvilka skulle upprätta förslag till befordringar och tillika tjena såsom hedersdomstolar, torde följande kunna sägas.

Den sistnämnda befordringskommissionerna tilldelade, men för deras *egentliga* verksamhet främmande uppgiften torde först böra med några ord beröras.

En sådan befogenhet för befordringskommissionerna innebär, att utöfver den rättskipning, som gonom allmän lag, krigslag och disciplinstadga redan förefinnes för armén tillhörande personer, införa ytterligare en dömande myndighet — visserligen med tydligt begränsad och i motionen angifven befogenhet — beträffande officers- och underofficerskårerna. Hedersdomstolar äro något för våra militära förhållanden fullkomligt nytt, och äfven om man ur militärisk synpunkt deraf kunde vinna en och annan fördel, torde det böra tagas under allvarlig och allsidig ompröfning, huruvida det kan vara förmånligt att införa denna ytterligare skilnad mellan den militära och den civila rättskipningen.

Befordringskommissioner skulle inrättas vid *samtliga truppförband* och under ordförandeskap af regementschefen utgöras af tre, till antalet medlemmar lika stora grupper, nemligen: samtliga regementsofficerare, ett lika antal kaptener och ett lika antal fajunkare, och skulle de båda sistnämnda grupperna hvar för sig väljas af respektive officers- och underofficerskårer. Den sålunda föreslagna sammansättningen af kommissionerna skulle i verkligheten leda till, att beroende på regementsofficerarnes växlande antal vid truppförband af olika truppslag, medlemmarnes antal skulle kunna utgöra vid ett infanteriregemente 9 eller 6, vid ett mindre kavalleriregemente 3, o. s. v., under det vid en trängkår, der icke någon regementsofficer förutom chefen finnes, helt andra föreskrifter erfordrades, för att öfver hufvud någon kommission skulle komma till stand.

Befordringskommissionerna skulle åligga:

1) Att upprätta s. k. kvalifikationslistor för vederbörligt regementes samtliga officerare och underofficerare, upptagande såväl tjänstemeriter som anmärkningar. Dessa kvalifikationslistor, som ej skulle få undanhållas offentligheten, borde hafva afgörande vitsord vid befordran.

2) Att uppgöra befordringsförslag, hvarvid beträffande befordran till och med kapten på förslaget skulle uppföras den inom hela truppslaget i tur varande, mot hvilkens befordran kvalifikationslistan icke lade hinder i vägen, och beträffande befordran till regementsofficer urval skulle ske genom omröstning, anordnad på det sätt att hvarje medlem af befordringskommissionen skulle insända till arméfördelningschefen skriftlig uppgift på den äldste fullt duglige kapten, hvilken han ansåg böra befordras.

Hvad först *upprättande af kvalifikationslistor* angår, torde det icke vara tvifvel underkastadt, att icke disciplinen skulle lida, om de underlydande afgäfvde för offentligheten afsedda omdömen, äfven anmärkningar, angående sina förmän. De i kommissionen ingående fanjunkarne skulle sålunda till protokoll afgifva sitt omdöme om samtliga officerarnes vid regementet duglighet o. s. v. Härtill kommer ytterligare, att kommissionens medlemmar måste förses med suppleanter, ty de förra kunde icke rimligtvis sitta till doms öfver sina egna kvalifikationer. För den militära uppfattningen och säkerligen äfven för utom armén stående personer, torde det föreslagna tillvägagångssättet, hvartill motstycke inom något annat af statens verk eller inrättningar saknas, förefalla synnerligen olämpligt.

De på ofvan beskrifvet sätt upprättade kvalifikationslistorna skulle sedermera i deras egenskap af offentliga handlingar, vara för allmänheten tillgängliga, hvarigenom diskussion angående de ifrågavarande officerarnes och underofficerarnes förmåga eller oförmåga att sköta sin tjänst till föga bättnad för disciplinen och till stort obehag och säkerligen allmänt missnöje skulle kunna uppstå.

Befordringskommissionerna åläge vidare att med stöd af kvalifikationslistorna uppgöra befordringsförslag. Da emellertid befordran förutsättes skola ega rum inom hela truppslaget, skulle alltså befordringskommissionen vid det regemente, på hvilket befordringen skall ske, vid förslaget uppgörande genomgå och pröfva samtliga regementens till platsens besättande ifrågakommande personer. Vid befordran till och med kapten blefve kommissionens uppgift i berörda afseende lätt, ty härför skulle kvalifikationslistornas utsago läggas till grund. Beträffande regementsofficersbefordran åter skulle kommissionens förslag göras beroende af en sluten omröstning. Ett regementes i kommissionen ingående officerare och fanjunkare skulle alltså sitta till doms icke blott öfver eget regementes kapteners kompetens till befordran utan äfven öfver kaptenerna vid de öfriga regementena af samma truppslag, öfver hvilkas duglighet de icke kunna ega någon som helst kännedom utöfver den kvalifikationslistan lemna. Vid sådant förhållande torde möjligen följden ofta kunna blifva den, att befordringarne komme att stanna inom eget regemente just i fråga om befordran till regementsofficer, och sålunda den önskvärda befordringen inom hela truppslaget genom det föreslagna tillvägagångssättet motarbetas i stället för att främjas.

Såsom ett allmänt omdöme om förslaget att inrätta befordringskommissioner torde kunna påstås, att allenast de personer, hvilka under tjänsteutöfning kommit i tillräcklig beröring med hvarandra, ega någon som helst förutsättning att bedöma hvarandras duglighet och användbarhet,

att disciplinen vidare oundgängligen fordrar, att ett omdöme i detta hänseende icke får fällas annat än af förmannen eller den öfverordnade om den underlydande eller underordnade, och att alltså en befordringskommis-sions medlemmar under alla förhållanden måste förutsättas dels genom tjänsteberöring känna till samt dessutom vara af högre tjänsterang än de personer, hvilkas kompetens de skola pröfva och afgöra.

Befordran »i armén» för turens utjemnande måste med stor urskilning komma till användning, enär i annat fall den önskvärda sträfvan att oberoende af tjänsteåldern framdraga den verkligt framstående duglighet och skickligheten skulle kunna hämmas. Ett motarbetande i berörda hänseende torde äfven vara att finna i motionärens förslag att särskildt framstående underofficerare och officerare — åtminstone i kaptensgraden — böra undantagsvis kunna befordras »utom tur», ty ett lagstadgande, att befordran till regementsofficer och högre grader utom tur blott skulle kunna ske i *undantagsfall*, skulle säkerligen i hög grad verka derhän, att dessa befordringar otillbörligt ofta skulle ske efter ålder och sålunda äfven medelmåttan beredas tillfälle att nå de högsta befälsposterna.

Motionärens förslag att den, »som står i tur till befordran, men icke är dertill lämplig, eller eljest före den nu bestämda pensionsåldern så önskar, bör kunna erhålla afsked med rätt till en efter tjänstetiden afpassad pension vid inträde i pensionsåldern, derest han fortfar att göra sina inbetalningar till pensionskassan och kvarstår i reserven», synes mig väl värdt att tagas under ompröfning.

Stockholm den 5 mars 1902.

AXEL RAPPE.

Chef för Generalstaben.

Erik Werner.